

1993–94. – 1063 ár frá stofnun Alþingis.
117. löggjafarþing. – 283. mál.

1114. Nefndarálit

um frv. til l. um breyt. á l. nr. 38 15. maí 1990, um stjórn fiskveiða, með síðari breytingum.

Frá 2. minni hluta sjávarútvegsnefndar.

Það frumvarp, sem hér er til umfjöllunar, hefur haft langan aðdraganda. Gildandi lög um stjórn fiskveiða voru sett í maí 1990 og tóku gildi í upphafi árs 1991. Sú reynsla, sem fengist hafði á lögum sem giltu til skamms tíma, var slæm og því náðist að lokum samkomulag um að setja varanlega löggjöf um stjórn fiskveiða. Þó var ákveðið að sjávarútvegsráðherra skyldi láta endurskoða löggin fyrir árslok 1992. Stjórnarflokkarnir hafa tekið nær þrjú ár í að endurskoða löggjöfina og sáralítið samráð hefur verið haft við hagsmunaaðila og stjórnarandstöðuflokkana á Alþingi. Allt hefur þetta flækt málsmeðferðina og ósamkomulag innan ríkisstjórnarflokkanna hefur skapað verulega óvissu í atvinnugreininni.

Það er út af fyrir sig fagnaðarefni að þessu starfi skuli nú loks vera að ljúka, en það er að sjálfsögðu ekki sama hvernig því lýkur. Við lok málsins verður að hafa í huga heildarhagsmuni þjóðarinnar og þá staðreynd að sjávarútvegurinn er langmesta auðsuppspretta þjóðarinnar. Hagkvæmni sjávarútvegsins skiptir sköpum fyrir sérhvern einstakling í samfélaginu og á tímum minnkandi þjóðartekna og atvinnuleysis verða starfsskilyrði atvinnuveganna að mótast af hagkvæmnissjónarmiðum. Starfsskilyrði sjávarútvegsins þurfa ávallt að vera góð ef hann á að geta staðið undir þeim kröfum sem samfélagið gerir til hans og verið samkeppnishæfur á erlendum mörkuðum. Þær leikreglur, sem starfað er eftir, þurfa því að skapa vissu en ekki óvissu og vera það skýrar að þær séu aðgengilegar fyrir alla. Engin leið er að komast hjá hagsmunaaðrekstrum í sambandi við þetta mikla og flókna mál, en hér sem annars staðar verða heildarhagsmunirnir að ráða ferðinni og sú staðreynd að fyrirtæki í sjávarútvegi eru víða að berjast fyrir lífi sínu og búa við slæma afkomu. Mörg þessara fyrirtækja eru meginundirstaða heilla byggða. Öll óvissa í þessum efnum skapar svartsýni og dregur úr krafti fólksins til að takast á við verkefni framtíðarinnar.

Annar minni hluti nefndarinnar telur mikilvægt að eyða þeirri óvissu sem hefur ríkt og festa í sessi þá fiskveiðistefnu sem hér hefur verið rekin. 2. minni hluti hvarfar það hins vegar að ekki hefur þótt ástæða til að reyna að skapa breiðari samstöðu um málið. Framsóknarflokkurinn ber mikla ábyrgð á núverandi fiskveiðistefnu. Undirritaðir nefndarmenn eru sannfærðir um að sjávarútvegurinn væri mun verr staddur ef ekki hefði verið tekið upp fyrir nokkrum árum það fiskveiðistjórnarkerfi sem við nú búum við. Hagkvæmni þess er augljós umfram það sem áður var og verðmætasköpunin hefur stórukaust með tilkomu þess.

Annar minni hluti getur ekki samþykkt breytingar sem verða til þess að draga úr hagkvæmni í atvinnugreininni. 2. minni hluti getur ekki fallist á að þær skorður séu settar á framsal aflaréttinda sem gert er ráð fyrir í breytingartillögum meiri hlutans. Það verður heldur ekki séð að þær breytingar leysi þau vandamál sem upp hafa komið milli sjó-

manna og útvegsmanna. Þau vandamál verður fyrst og fremst að leysa í samstarfi þessara aðila. Ef samstarfið á að byggjast á að draga úr hagkvæmni og skapa vandamál fyrir verkafólk víðs vegar um land og sjómannastéttina að hluta er illa af stað farið. 2. minni hluti getur því ekki fallist á þá breytingartillögu við 3. mgr. 12. gr. sem gerir ráð fyrir því að lagt verði bann við að flytja aflamark til skipa nema meira en 15% aflamarks af sömu tegund hafi verið flutt af skipinu á fiskveiðiárinu eða öfugt. Þessi regla mun leiða til óhagræðis og skapa vandamál sem ekki er hægt að sjá fyrir endann á. Hún mun hugsanlega leysa einhver þau ágreiningsmál sem upp hafa komið milli sjómanna og útvegsmanna, en það er ósanngjarnt að það bitni á fjöldanum. Með þessari reglu er líka verið að mismuna aðilum því að gert er ráð fyrir að útgerðarfyrirtæki, sem eiga mörg skip, geti verið frjáls í að hagræða milli skipa sinna, en minni aðilarnir, sem aðeins eiga eitt skip, geti ekki komið við slíkri hagræðingu. Þetta mun m.a. hafa þau áhrif að aflaheimildir færast á hendur færri og stærra aðila sem er þróun sem 2. minni hluti telur að eigi að sporna við. Mörg dæmi hafa verið nefnd um þau vandamál sem upp geta komið og vísast í því sambandi til fylgiskjala með nefndarálitinu.

Annar minni hluti telur eðlilegt að sérhvert fiskiskip þurfi að veiða ákveðinn hluta af aflamarki sínu. Fram til þessa hefur það þurft að veiða 25% en meiri hluti nefndarinnar leggur til að það verði hækkað í 50%. 2. minni hluti getur fallist á að þessi mörk verði hækkuð og leggur því til að þau hækki úr 25% í 40%. 2. minni hluti hefði talið eðlilegt að sérhvert skip þyrfti að hafa lágmarksaflaréttindi til að hafa réttindi til veiða. 2. minni hluti er ekki á þessu stigi tilbúinn með slíka breytingartillögu en er tilbúinn til samstarfs um að setja slíkar reglur. 2. minni hluti telur hins vegar að betri tíma þurfi til að fara ofan í þessi framsalsmál og telur rétt að fresta ákvörðunum um þau til haustsins. Eðlilegt væri að skipa nefnd hagsmunaaðila og stjórnmalaflokka til að fara yfir málið.

Þjóðarbúið má ekki við því að tapa verðmætum. Öll löggjöf og starfsskilyrði atvinnugreinarinnar eiga að miða að því að hægt sé að koma við hagræðingu og sparnaði í rekstri fyrirtækjanna til aukinnar verðmætasköpunar. Stjórnvöld, sem banna skynsamlega hluti, munu ekki skapa traust hjá þjóðinni og byggja upp vonir um betri tíð. Þetta frumvarp eykur svartsýni á þeim tímum þegar við þurfum mest á því að halda að efla bjartsýni og fá kraft í atvinnulífið. Fjöldmargir forsvarsmenn í sjávarútveginum hafa lýst afleiðingum þessa máls. Þeir telja að með samþykkt þess muni tapast milljarðar fyrir þjóðarbúið. Þjóðhagsstofnun hefur verið fengin til að fara yfir þessa útreikninga, en ekki hefur gefist tími til að bíða eftir niðurstöðum hennar. Svo mikið liggur á að ekki er beðið eftir því að fá álit þeirra sem mesta reynslu og þekkingu hafa á málinu.

Annar minni hluti flytur breytingartillögur á þskj. 1115 og mun gera nánari grein fyrir álitinu sínu við umræður um málið. Verði breytingartillögurnar ekki samþykktar munu undirritaðir nefndarmenn greiða atkvæði á móti málinu í heild sinni. Allt er það undirbúið af og á ábyrgð stjórnarflokkanna sem hafa afneitað eðlilegu samstarfi um málið.

Alþingi, 28. apríl 1994.

Stefán Guðmundsson,
frsm.

Halldór Ásgrímsson.

Fylgiskjal I.

**Umsögn Atvinnumanna, samstarfshóps um hagkvæma stjórn fiskveiða,
örugga atvinnu og aukna verðmætasköpun til sjós og lands.
(25. apríl 1994.)**

**ÁBENDINGAR VEGNA FYRIRHUGAÐRAR AFGREIÐSLU
FRUMVARPA UM SJÁVARÚTVEGSMÁL**

Eftirfarandi greinargerð rekur í stuttu og einföldu máli helstu vankanta sem við undirrituð, eins og reyndar hundruðir viðmælenda okkar í íslenskum sjávarútvegi, sjáum á fyrirhuguðum frumvörpum til laga um sjávarútvegsmál. Í samræðum okkar við fulltrúa og forystumenn úr öðrum þáttum atvinnulífsins, bæði atvinnurekendur og forsvarsmenn launafólks, hafa fjölmargar efasemdir litið dagsins ljós. Það er von okkar að við lestur þessara atriða sannfærist ráðamenn þjóðarinnar um að pottur er víða brotinn í þeim tillögum sem nú liggja fyrir. Það er afar brýnt að alvarlegustu agnúamir verði nú þegar sniðnir af og við lýsum okkur reiðubúin til hvers kyns samstarfs og ráðlegginga sé þess óskað.

Adolf Guðmundsson,

frkvstj. Gullbergs hf., stjórnarform. Fiskiðjunnar Dvergasteins, Seyðisfirði.

Arnar Sigurmundsson,

form. Samtaka fiskvinnslustöðva.

Einar Svansson,

frkvstj. Fiskiðjunnar Skagfirðings hf, stjform. Hraðfrystihúss Grundarfjarðar hf.

Eiríkur Ólafsson,

útgstj. Kaupfélags Fáskrúðsfirðinga, form. útvegsmannafélags Austfjarða, í stjórn L.Í.Ú.

Eiríkur Tómasson,

frkvstj. Þorbjörns hf, Grindavík, stjórnarformaður Aflamiðlunar, í stjórn L.Í.Ú.

Gunnar Ragnars,

frkvstj. Útgerðarfélag Akureyringa hf, í stjórn S.H.

Halldór Árnason,

frkvstj. Borgeyjar, Hornafirði.

Halldóra B. Jónsdóttir,

frkvstj. Garðeyjar, Höfn, form. Útvegsmannafélags Hornafjarðar.

Róbert Guðfinnsson,

frkvstj. Þormóðs Ramma hf, Siglufirði.

Sighvatur Bjarnason,

frkvstj. Vinnslustöðvarinnar hf, Vestmannacyjum, stjórnarformaður S.Í.F.

Sverrir Leósson,

útgstj. Súllunnar hf, Akureyri, form. útvegsmannafélags Norðurlands, í stjórn L.Í.Ú.

1. HEFTING Á VIÐSKIPTUM

Hefting á viðskiptum með veiðiheimildir býður verulegri hættu heim. Helstu vankantar sem nauðsynlegt er að öllum, og þá ekki síst þingmönnum, séu ljósir áður en Alþingi lýkur störfum eru þessir:

Skertir möguleikar

á sjálfsagðri hagræðingu.

Eðlilegar kvótafærslur til að mæta breyttum aðstæðum eru takmarkaðar og mikillar varúðar þarf að gæta við alla ákvarðanatöku. Í raun má segja að röng ákvörðun þýði tapað veiðileyfi. Í stað eðlilegrar hvatningar og umbunar fyrir hagræðingu skerðir "einstefnuákvæðið" verulega möguleikana á því að á hverjum stað eða á hverju skipi séu stundaðar þær veiðar sem mestum verðmætum skila. Virtustu fiskihagfræðingar landsins eru sammála um að minna framsal á veiðiheimildum hafi í för með sér minni verðmæti úr sjó.

Mismunun stærri og smærri aðila í útgerð.

Með takmörkun á veiðiskiptum með veiðiheimildir er útgerðaraðilum mismunað verulega. Heimildir til þess að færa veiðiheimildir á milli báta og skipa innan sömu útgerðar gerir stærri aðilum kleift að hagræða langt umfram það sem "einyrkjum" býðst að gera.

Samráðsnefnd.

Ef túlkun sjómannaforystunnar á orðum sjávarútvegsráðherra um vinnutilhögun samráðsnefndar sjómanna og útgerðarmanna er rétt myndi útgerðarmaður vertíðarbáts þurfa að hækka launagreiðslur til sinna sjómanna í "tonn á móti tonni" viðskiptum um 25%. Ef framlegð þessa báts hefði verið 10% áður yrði hún mínus 4% eftir þessar greiðslur. Allir sem vilja sjá að þessi viðskipti yrðu úr sögunni ef fiskverðið yrði hækkað á þennan hátt.

Stórminnkuð úthafssókn.

Forsenda úthafsveiða er frjálst framsal og veiði annarra báta á eigin kvóta. Ef túlkun nokkurra forystumanna sjómanna á "tonn á móti tonni" viðskiptum er rétt þá þurrkar það út megnið af úthafsveiðum Íslendinga og dregur um leið verulega úr verðmætasköpun í íslenskum sjávarútvegi. Að óbreyttu munu úthafsveiðarnar skila um 5 milljörðum til landsframleiðslu á þessu ári. Þessi verðmæti megum við síst við að missa um þessar mundir.

Aukin sjófrysting.

Í sjófrystingu vinna skipin aflann um borð og þurfa minna að færa kvóta en aðrir. Nýja kerfið hvetur þannig til sjófrystingar sem einnig er næstbesti kosturinn fyrir marga ef úthafsveiðin þurrkast út. Eftir stendur landverkafólkið með skerta atvinnu og þjóðarbúið í heild sinni með verulega skert verðmæti fyrir sjávarafla sinn.

Aukinn útflutningur á óunnum fiski.

"Tonn á móti tonni" viðskiptin eru beittasta vopnið gegn gámaútflutningi á óunnum fiski og íslensku fiskmarkaðirnir hafa notfært sér þessa leið til þess að halda fiski inni í landinu. Vertíðarbátarnir sem að undanförmu hafa veitt fyrir aðra voru flestir áður í gámaútflutningi, sem verður vænlegur kostur að nýju nái nýju reglurnar að verða að lögum.

Gjaldþrot bátaútgerðarinnar.

Fyrir vertíðarbátana eru viðskipti þar sem einn útgerðarmaður veiðir kvóta annars afar mikilvæg. Nái lögin sem nú liggja fyrir fram að ganga blasir

gjaldþrot margra bátaútgerða við. Stóru fyrirtækin stækka þá enn frekar og stórhættulegt gat á milli "dverga og risa" myndast í íslenska útgerðarflotann.

Hægari úrelding.

50% veiðiskyldan kemur í veg fyrir minnkun skipastólsins. Sú regla að skip megi ekki taka til sín kvóta umfram veiðigetu kemur í veg fyrir eðlilega fækkun þeirra. Um leið hægist verulega á nauðsynlegri hagræðingu með bættri nýtingu skipastólsins.

Auknar fjárfestingar.

Með skertum heimildum til hagræðingar er útgerðin víða um land þvinguð til fjárfestinga í frystiskipum. Hvatning til hagræðingar með fækkun skipa hefur þannig breyst í andhverfu sína. Nýju reglurnar koma verst við þá sem mest hafa hagrætt. Þeim sem hafa selt skip og eiga umframkvóta er refsað.

Verðmætatap.

Minni úthafsveiðar, aukin sjófrysting, minni atvinna í landi, meiri útflutningur á óunnum afla, aukin fjárfesting í fiskiskipum, kostnaður samfélagsins vegna atvinnuleysis, óstöðugleiki gagnvart atvinnu og viðskiptasamböndum, gjaldþrot bátaútgerðar o.m.fl. veldur augljósu verðmætatapi. Engum dylst að hefting á framsali hefur í för með sér meiri kostnað og minni verðmæti fyrir alla aðila.

Aukið atvinnuleysi.

Um leið og verðmæti sjávarafla minnkar eykst atvinnuleysi í landinu. Aukist sjófrysting missir landverkafólk atvinnuna. Aukinn útflutningur á

óunnum fiski hefur sömu afleiðingar. Minni úthafsveiði fækkar störfum sjómanna verulega. Samkvæmt lauslegum útreikningum má gera ráð fyrir að fyrir hverja 5 milljarða sem verðmætasköpun í sjávarútvegi minnkar um tapi 1.500 manns í greininni vinnu sinni og um 5.000 manns í landinu öllu.

Fiskvinnslukvóti.

Fiskvinnslukvóti er ekki leyfður samkvæmt þessum tillögum. Ákvæði um að skip megi ekki taka til sín kvóta umfram veiðigetu er þrengt mjög verulega. Þetta ákvæði hefur í raun verið frjállega túlkað fram að þessu og hefur virkað sem óbeinn fiskvinnslukvóti. Þessar breytingar saman munu þrengja allverulega að fiskvinnslufyrirtækjum sem hafa fækkað skipum eða selt skip.

2. AUKINN HLUTUR SMÁBÁTA

Verði nýju reglurnar að veruleika er ljóst að hlutur smábáta í leyfilegum afla landsmanna hefur aukist verulega á kostnað stærri báta og skipa. Um leið breytist landslag í íslenskum sjávarútvegi með ófyrirsjáanlegum afleiðingum.

Tvöföldun - þreföldun - fimmföldun - sjöföldun.

Fjöldi smábáta hefur á nokkrum árum tvöfaldast, afli þeirra þrefaldast og hlutdeild þeirra af heildarafla landsmanna fimmfaldast! Sé einungis litið á þorskinn höfðu smábátar á viðmiðunarárunum 1980-1983 3.3% af heildarþorskafla landsmanna. Samkvæmt fyrirliggjandi reglum eiga þeir að hafa 21.6% (m.v. 155 þús. tonna heimild) af heildaraflanum sem er í raun sjöföldun á aflahlutdeild í þorski!

Úr 4 þúsund í 20 þúsund.

Á sama tíma og aflaheimildir skipanna verða stórskertar mun leyfilegur afli smábáta og þá einkum krókaleyfisbáta skv. fyrirbyggjandi hugmyndum vaxa á þremur árum úr 4 þúsund lestum í 20 þúsund lestir - eða í fimmfalt meira magn en í upphafi kvótakerfisins var ráðgert - á sama tíma og aflaheimildir annarra yrðu skornar niður um tugi prósentu. Í tillögunum er gert ráð fyrir 50% meira magni til þeirra en tvíhöfðanefndin gerði ráð fyrir - og þótti hún þó býsna rausnarleg!

Óstöðugleiki.

Úthald smærri bátanna er háð veðri og gæftum. Stóraukinn hlutur þeirra dregur úr stöðugleika í hráefni til vinnslu, atvinna í landi verður stopull og viðskiptasamböndum er stefnt í hættu. Einnig er öll áætlanagerð erfiðari og hættulegri með nýju reglunum og minni sveigjanleiki kerfisins eykur enn frekar á óstöðugleika.

Augljós hættumerki.

Þegar hugsanlegt verðmætatap v/ aflameðferðar, aukin hætta á smáfiskadrápi o.fl. bætist við hættuna af gæftaleyfi eru vankantar smábátaútgerðar með þeim hætti að það hlýtur að teljast skref aftur á bak að færa þeim stöðugt vaxandi hlut í heildaraflamagni.

Úr 4 togurum í 40.

Krökabátar veiða á þessu ári jafn mikinn þorsk og 40 togarar landsmanna gera, en togaraflotinn í allt telur 100 skip. Árið 1989 veiddu krökabátar 4 togarakvóta. Hér er nauðsynlegt að snúa blaðinu við.

3. "ÖFUGPRÓUNARSJÓÐUR".

Tillögurnar um þróunarsjóð, eða "auðlindaskatt"ber þess merki að ráðamenn eru svartsýnir á afkomu sjávarútvegsins. Þeir virðast ekki treysta sér til þess að hafa af honum eðlilegar tekjur nema með sérsköttun - sem auðvitað veikir afkomuna enn frekar. Þannig er "þróunarsjóður" öfugmæli - tilkoma hans hamlar gegn nauðsynlegri þróun í sjávarútvegi.

**Hríðversnandi
samkeppnisstaða.**

Íslenskur sjávarútvegur er í beinni samkeppni við ríkisstyrktan erlendan sjávarútveg. Samkeppnisstaða íslenskra sjávarútvegsfyrirtækja er erfið í dag en versnar auðvitað stórkostlega ef skattlagning eykst til viðbótar við margþætta skerðingu á hagræðingarmöguleikum.

Landsbyggðarskattur.

Hugmyndir um þróunarsjóð eru í raun tillögur um landsbyggðarskatt sem um leið er aðför að byggðastefnu í landinu. Langstærsti hluti sjávarútvegsins er rekinn á landsbyggðinni og tillögurnar rýra því sérstaklega kjör einstaklinga og fyrirtækja utan höfuðborgarsvæðisins.

**Eðlileg skattheimta
er sjálfsögð.**

Sjávarútvegurinn á að greiða skatta í takt við afkomu sína eins og önnur atvinnustarfsemi í landinu. Hvatning og svigrúm til hagræðingar og útsjónarsemi, sjálfsögð tengsl við atvinnuuppbyggingu á hverjum stað o.s.frv. er forsenda þess að sjávarútvegurinn blómstri og geti skilað þjóðarbúinu eðlilegum skatti af tekjum sínum.

Tekjuskattur er einfaldasta leiðin.

Tekjuskattur - af verðmætum sem búið er að skapa - er heilbrigð og sjálfsögð leið til skattheimtu. Skatthlutfallinu stýra stjórnvöld þannig að sjávarútvegurinn skili eðlilegum verðmætum og þóknun fyrir afnot sín af sameiginlegri auðlind allra landsmanna.

Minni atvinna í landi.

Auðlindaskattur á útgerðina léttir af henni siðfræðilegum skyldum til að skapa vinnu í landi og þvingar hana til þess að leita allra leiða til þess að auka eigin verðmæti til þess að standa undir skattinum. Krafan um háþöskun eigin tekna kallar á aukna sjófrystingu og útflutning óunnins afla. Um leið minnkar atvinnan í landi og verðmæti sjávarútvegs til þjóðarbúsins skerðast verulega.

4. DÆMI UM AFLEIÐINGAR.

Verði sjávarútvegsfrumvörpin óbreytt að lögum má endalaust telja dæmi um alvarlegar afleiðingar fyrir útgerð, fiskvinnslu og þjóðarbúið í heild sinni. Eftirgreint eru nokkur atriði sem borðleggjandi er að verði að veruleika.

Óhagræði.

Útgerð humarbáts í eigu vinnslu í Hornafirði leigir öðrum aðila 140 tn af þorskkvóta sínum sem upphaflega er 200 tn og skilur þannig eftir 60 tn sem alltaf hafa dugað sem aukaafli á humarveiðunum. Ef þorskur sem fylgir með humrinum yrði óvænt meiri en í eðlilegu ári þá gæti þessi bátur ekki leigt sér þorskkvóta til að brúa bilið. Hann yrði að hætta veiðum á miðri humarvertíð. Ef hann hefði líka í upphafi vertíðar leigt sér 2 tn af humarkvóta til að geta veitt 12 tn í stað 10 þá gæti hann ekki lengur fært afganginn af humarkvótanum út af bátinum og hann brynni þar með inni.

Stórminnkuð úthafssókn.

Hraðfrystistöð Þórshafnar hefur verið frumkvöðull í úthafsveiðum hér á landi. Hún hefur látið togarann Stakfell veiða utan 200 mílna með góðum árangri. Sá þorskkvóti sem Stakfellið veiddi sjálft áður er nú veiddur af bátum af svæðinu í "tonn á móti tonni" viðskiptum. Ef nýju reglurnar myndu gilda og túlkun nokkurra forystumanna sjómanna á þeim þá kippti það grundvellingnum undan úthafsveiðum Stakfellsins. Bátarnir sem hafa veitt þorskkvóta Stakfellsins teldu sér ekki lengur hag í viðskiptunum. Stakfellið myndi því snúa sér að sjófrystingu innan 200 mílna. Sá fiskur sem bátarnir hafa veitt hefur komið til vinnslu í frystihúsi H.Þ. og aukið þar atvinnu verulega. Vinnan við þennan þorsk færðist út á sjó. Tekjur Hraðfrystistöðvar Þórshafnar myndu minnka um 100-200 milljónir.

Hægari úrelding.

Vinnslustöðin í Vestmannaeyjum hefur fækkað skipum úr 10 í 6 á stuttum tíma og við það hefur hagkvæmni útgerðarinnar aukist verulega. Vinnslustöðin er farin að hagnast á útgerð sem ekki var áður með 10 skipum. Þessi mikla fækkun skipa hefur byggst á núverandi reglum kvótakerfisins sem fyrirtækið hefur nýtt sér til fullnustu. Mikill kvóti er á þeim skipum sem eftir eru, meiri kvóti en þessi skip geta veitt. Afganginn af kvótanum hafa önnur skip á svæðinu veitt, vinnsla í landi hjá fyrirtækinu hefur aukist og stöðugleiki komist á. Fyrirliggjandi tillögur til breytinga á kvótakerfinu myndu kollvarpa þessum endurbótum. 50% veiðiskylda hamlar mjög þessari hagkvæmu aðgerð Vinnslustöðvarinnar. Sú regla að skip megi ekki flytja til sín kvóta umfram veiðigetu er andstæð þessari aðferð. Sú ákvörðun að leyfa ekki fiskvinnslukvóta er líka andstæð fyrirtækinu. Þær afleiðingar sem Vinnslustöðin sér fram á er aukin fjárfesting í skipum og aukin sjófrysting sem mun leiða til minnkandi vinnu í landvinnslunni.

Gjaldþrot bátaútgerðarinnar.

Valdimar Sveinsson VE hefur verið einn af aflahæstu vertíðarbátunum síðustu ár. Það byggist á "tonn á móti tonni" viðskiptum við Fiskiðjuna á Sauðárkróki en Valdimar hefur veitt sinn kvóta ásamt kvóta frá Fiskiðjunni og þannig getað haft úthald allt árið og viðunandi afkomu. Þorskkvóti Valdimars árið 1988 var um 500 tonn en er nú 164 tonn og verður um 150 tonn í haust.

Óstöðugleiki.

Fiskiðjan á Sauðárkróki hefur fækkað úr 3 frystihúsum í 2 á síðustu árum. Á sama tíma hefur landvinnsla fyrirtækisins aukist verulega eða

úr 4000 tonnum af hráefni í 10000 tonn á síðasta ári. Þessi aukning um leið og frystihúsum hefur fækkað byggist á miklum viðskiptum við báta sem fiska þorsk og ufsakvóta fyrirtækisins. Einnig hefur fyrirtækið verið brautryðjandi í vaktavinnu og unnið hefur verið á tveim 8 tíma vöktum í frystihúsinu á Sauðárkróki síðustu 14 mánuði. Ef tillögurnar um breytingar á kvótakerfinu ná í gegn eyðileggur það þetta uppbyggingarstarf. Fyrirtækið þarf að stokka spilin upp á nýtt. Líklegast er að ef ekki verður hægt að láta veiða fyrir sig kvótann á hagkvæman hátt muni vinnsla í landi dragast verulega saman. Leggja yrði niður aðra vaktina á Sauðárkróki eða loka frystihúsinu á Hofsósi sem yrði reiðarslag fyrir það byggðarlag þar sem Fiskiðjan er stærsti vinnuveitandinn. Í kjölfarið fylgdi sjófrysting sem fyrirtækið hefur ekki stundað áður. Gera má ráð fyrir að um 100 manns missti vinnu í landi við þessar breytingar.

Grundvelli kippt undan endurskipulagningu.

Borgey hf á Höfn er nýlega búin að endurskipuleggja rekstur sinn og fjárhag. Þáttur í því var sala skipa og kvóta. Skipum hefur verið fækkað úr fjórum í eitt. Fyrirtækið á nú kvóta töluvert umfram veiðigetu skipsins. Samstarf hefur náðst við bátaútgerð á Höfn um að veiða þennan kvóta. Með fyrirhuguðum lagabreytingum er forsendum kippt undan þessum ákvörðunum. Afleiðingin er tap fyrir Borgey hf, verkafólk í landi, bátaútgerðina, en ekki síst fyrir sjómenn. Ákvarðanir Borgeyjar voru teknar á haustmánuðum út frá gildandi lögum um fiskveiðistjórnun og þeim hugmyndum sem uppi voru um breytingar á þeim. Með því að kippa þannig grundvöllinum undan hagræðingaraðgerðum fyrirtækisins bregðast stjórnvöld þeirri skyldu sinni að skapa almenn skilyrði rekstrar og festu í þjóðfélaginu.

Aukinn útflutningur á óunnum fiski.

Valdimar Sveinsson VE sem nú er í föstum viðskiptum við Fiskiðjuna á Sauðárkróki stundaði áður gámaútflutning. Fiskur sem áður var unnin af erlendu verkafólki er því nú unnin af starfsfólki Fiskiðjunnar. Ef reglurnar breytast mun Valdimar Sveinsson aftur hefja gámaútflutning því það yrði eini valkosturinn þar sem hann ætti möguleika á að lifa en það yrði samt tvísýnt.

Aukið atvinnuleysi.

Á Tálknafirði hafa menn selt togarann nýlega og haldið eftir hálfum kvótanum. Meiningin var sú að láta skip á svæðinu veiða þennan kvóta og fá jafnframt kvóta á móti þannig að vinnslan í landi hefði orðið svipuð í magni. Kvótann átti að geyma á frystihúsinu ef fiskvinnslukvótinn hefði orðið að lögum eða á heimabátum. Tillögur alþingis leyfa ekki þessar aðferðir og að óbreyttu blasir við hrun á Tálknafirði. Aðrir staðir þar sem skipum hefur fækkað og ætlað að feta svipaðar brautir og

Tálknfirðingar eru t.d. Bíldudalur, Flateyri, Grenivík, Vestmannaeyjar, Seyðisfjörður, Hornafjörður, Þorlákshöfn, Akranes.

Verðmætatap.

Mjög góður árangur hefur náðst á síldar og loðnuveiðum upp á síðkastið. Menn telja að þessi góði árangur og miðlun kvóta fram og aftur milli skipa eftir sífellt breyttum aðstæðum sé að stórum hluta mjög sveiganlegu framsali að þakka. Ef 15% reglan tæki gildi gætu loðnuskipin ekki miðlað kvótanum eftir þörfum yfir á þau skip sem þyrftu á kvóta að halda og skip sem þyrfti að losna við kvóta gæti ekki flutt hann á skip sem þarfnaðist kvótans ef skipið hefði áður verið búið að kaupa sér kvóta sem næmi meira en 15% af eigin kvóta. Það er talið að loðnuafurðir gefi þjóðarbuínu um 10 milljarða á þessu ári en sú tala hefði orðið miklu minni ef þessar nýju reglur hefðu gilt á núverandi vertíð.

Fskj.

Bréf Halldórs Árnasonar, framkvæmdastjóra Borgeyjar hf., Höfn. (27. febrúar 1994.)

Ég hef verið beðinn að senda dæmi um skaðleg áhrif þeirra frumvarpa sem nú liggja fyrir um breytingar á stjórnun fiskveiða. Áður en slík dæmi eru nefnd er rétt að áréttu að erfitt getur verið að átta sig á í fljótu bragði öllum þeim skaðlegu áhrifum sem jafnmiklar takmarkanir og fyrirhugaðar eru á framsalsréttinum hafa. Framsal veiðiheimilda er jú einn mikilvægasti þátturinn í hagkvæmni kvótakerfisins.

Dæmi um síld.

Hefðbundinn síldveiðibátur var með 1,5 síldarkvóta en ætlaði að veiða tvo á síðustu vertíð. Leigður var 0,5 síldarkvóti og færður inn á skipið sem er meira en 15%. Síldarvertíðin gekk verr en menn höfðu ætlað og talið sig geta búist við svo að báturinn náði ekki öllum kvóta sínum. Nú í apríl var gerður samningur við mun öflugra nótaveiðiskip (loðnubát) um að veiða það sem eftir var af kvótanum. Ef fyrirhugaðar breytingar ná fram að ganga yrði þetta óheimilt þar sem búið yrði að læsa einstefnulokanum þannig að eingöngu mætti færa kvóta inn á skipið. Afleiðingarnar hefðu m.a. verið minni atvinna í landi meðan á hrygningarstoppinu stóð.

Dæmi um humar.

Útgerðin leigir öðrum aðila 140 tn af þorskkvóta sínum sem upphaflega var 200 tn og skilur þannig 60 tn eftir sem alltaf hefur dugað sem aukaafli á humarveiðum. Ef þorskaflinn sem fylgir humrinum yrði óvænt meiri en í eðlilegu ári gæti þessi bátur ekki leigt sér kvóta til að brúa bilið. Hann yrði að hætta veiðum á miðri humarvertíð. Ef hann hefði líka í upphafi vertíðar leigt sér 2 tn af humarkvóta til að geta veitt 12 tn í stað 10 tn gæti hann ekki lengur fært afganginn af humarkvótanum út af bátnum og hann brynni þar með inni.

Spyrja má um skynsemina í að setja slíkar reglur og hver hagnast á þeim.

Fylgiskjal II.

*Ragnar Árnason, prófessor
í fiskihagfræði við viðskipta- og
hagfræðideild Háskóla Íslands:*

Skaðlegt frumvarp um breytingar á stjórn fiskveiða.

Í framhaldi af álitum svokallaðrar tvíhöfðanefndar og mikils samningamakks stjórnar-flokkanna lagði sjávarútvegsráðherra í vetur fram frumvarp um breytingar á gildandi lög-um um stjórn fiskveiða. Þótt frumvarpið sé stjórnarfrumvarp hefur það átt torvelt upp-dráttar í þinginu. Samstaða stjórnarþingmanna um málið er með þeim hætti að áhöld hafa verið um hvort frumvarpið næði fram að ganga án stuðnings frá stjórnarandstöðunni. Eft-ir slíkum stuðningi hefur hins vegar ekki verið leitað. Þess í stað hefur farið fram víðtækt samningamakk innan ríkisstjórnarflokkanna um málið. Niðurstaða þessara hrossakaupa hefur nú verið birt þjóðinni í mynd breytingartillagna við umrætt frumvarp um breytingar á lögum um stjórn fiskveiða.

Það er skemmst frá að segja að þessar nýju tillögur fela í sér afskaplega skaðlegar breytingar á lögum um stjórn fiskveiða. Alvarlegast er að réttur til framsals veiðiheimilda er stórlega skertur. Ýmis önnur ákvæði eru einnig afar skaðleg. Horfið er frá því að leyfa fiskvinnslustöðvum að eiga kvóta. Þá er frelsi smábáta, svokallaðra krókaleyfisbáta, til veiða utan kvóta aukið.

Framsal veiðiheimilda.

Framsal veiðiheimilda er einn veigamesti þátturinn í hagkvæmni kvótakerfisins. Fram-salið þýðir m.a. að kvótarnir leita til hagkvæmustu útgerðanna. Slakari útgerðir sjá sér hag í að selja eða leigja þeim betri kvóta og öfugt. Hagtölur um afkomu útgerðar sýna að framleiðni þeirra á aflaeiningu er fjarska mismunandi. Það er því mikið þjóðhagslegt hagkvæmnisatriði að besta hluti flotans veiði leyfilegan heildarafla.

Einfalt dæmi varpar ljósi á þetta: Varlega áætlað er um 25% munur á hreinu þjóð-hagslegu verðmæti þess þriðjungs fiskaflans sem veiddur er af hagkvæmasta hluta flotans og þess þriðjungs sem veiddur yrði af óhagkvæmasta hluta flotans ef hann gæti ekki framselt aflaheimildir sínar. Þetta þýðir að virðisauki í fiskveiðunum vex um 7,25% ef framangreindur hagkvæmasti hluti flotans veiðir allar aflaheimildir þess óhagkvæmasta. Virkari tilflutningur aflaheimilda mundi framkalla enn meiri ábata. Í þessu sambandi er vert að hafa í huga að árlegt aflaverðmæti í fiskveiðunum er í námunda við 50 milljarða króna árlega og virðisaukinn sennilega á bilinu 30–35 milljarðar króna.

Þetta dæmi sýnir að þegar af þeirri ástæðu að fiskiskipin og útgerðir þeirra eru mis-hagkvæmar eru allar takmarkanir á framsal aflakvóta afar kostnaðarsamar fyrir þjóðina. Tölurnar sýna að þessi kostnaður getur hæglega numið mjög háum upphæðum, jafnvel milljörðum króna árlega.

Mishagkvæmar útgerðir eru hins vegar aðeins ein ástæða fyrir því að framsal kvóta er mikið þjóðhagslegt hagkvæmnisatriði. Þar kemur margt fleira til. Kaup og sala kvóta er til að mynda veigamikill þáttur í því að mæta óvæntum aðstæðum í útgerð, tímabundn-um sveiflum í veiðiskilyrðum o.s.frv. Þá er framsal kvóta einnig mikilvægur þáttur í því að auðvelda sérhæfingu fiskvinnslustöðva í vinnslu fisktegunda. Án ítarlegra rannsókna

er ekki auðvelt að koma tölumati á þessi hagkvæmnisatriði. Margt bendir hins vegar til þess að þau skili ekki minni upphæðum en nefndar voru í dæminu hér að faman.

Af því sem nú hefur verið rakið má ljóst vera að sem frjálssast framsal aflakvóta er gríðarlegt hagsmunaatriði fyrir þjóðina í heild. Hömlur á þetta framsal eru að sama skapi skaðlegar. Mikilvægt er að átta sig á því að það eru ekki einungis útgerðarmenn heldur öll þjóðin sem ber þennan kostnað. Kostnaðurinn við hömlur á framsal kvóta er að hluta borinn af fiskvinnslufólki vegna breytinga í vinnslu og vinnsludreifingu fiskafla. Kostnaður við takmarkað framsal kvóta er að hluta borinn af sjómönnum vegna þess að minni virðisauki í útgerð þýðir óhjákvæmilega lægri laun til sjómanna, a.m.k. þegar fram í sækir. Kostnaður við takmarkað framsal er að lokum borinn af þjóðinni í heild, annars vegar vegna lægri opinberra gjalda útgerðarinnar og hins vegar lægra gengis krónunnar en þörf hefði verið á.

Óþarft.

Framangreindar tillögur um takmarkanir á framsal kvóta eru réttlættar með því að tryggja verði að sjómenn þurfi ekki að taka þátt í kvótakaupum. Í þeim frumvarpapakka í sjávarútvegsmálum, sem nú liggur fyrir Alþingi, eru hins vegar mörg önnur ákvæði um þetta efni. Þar er m.a. frumvarp um að lögfest verði að ekki sé heimilt að draga kostnað við kvótakaup frá aflaverðmæti fyrir skipti og eru sektir lagðar við brotum. Auk þess er þar að finna frumvarp um samstarfsnefnd sjómanna og útgerðarmanna sem hefur það eina verkefni að gæta þess að sjómenn þurfi ekki að taka þátt í kvótakaupum. Ekki verður annað séð en að þessi ákvæði séu fullnægjandi til að tryggja hagsmuni sjómanna í þessu efni.

Jafnvel þótt svo væri ekki væri það mikið glapræði að tryggja fjárhagslega hagsmuni sjómanna upp á e.t.v. nokkra tugi milljóna með því að skerða tekur allrar þjóðarinnar upp á hundruð milljóna eða milljarða. Það er nóg af ódýrari leiðum til þess arna.

Lokaorð.

Þjóðin hefur vissulega brýna þörf fyrir alla þá hagkvæmni í framleiðslu sem unnt er að ná. Í yfirstandandi efnahagskreppu hafa verið lagðar þungar byrðar á þjóðina í nafni hagræðingar og hagkvæmni. Sem betur fer hefur framleiðni vaxið stórlega í mörgum atvinnuvegum og raunar hvergi meira en í sjávarútvegi. Það er því með miklum endemum ef löggjafarstofnun þjóðarinnar hyggst nú með nokkrum pennastrikum skapa stórkostlega óhagkvæmni í framleiðslustarfseminni með því að takmarka framsal aflaheimilda.

Eftir að þjóðin glataði sjálfstæði sínu á 13. öld var hún langtímum saman bundin í ánaud hafta og reglna sem takmörkuðu viðskipti og þar með verðmætaköpun. Margar af þessum hömlum voru af svipuðu tagi og þær sem nú liggja fyrir Alþingi í kvótamálum. Mönnum var bannað að kaupa og selja verðmæti í samræmi við skilaboð markaðarins. Afleiðingin var m.a. fátækt og neyð hins íslenska samfélags öldum saman. Það er sárgrætilegt ef í ljós kemur að umtalsverður hluti kjörinna fulltrúa sjálfstæðs Íslands telur það nú heillaráð að halda að nýju inn á þessa braut.

Fylgiskjal III.*Verkamannasamband Íslands:***Hugsanleg áhrif lagafrumvarpa um sjávarútveg
á fiskvinnslu í landi.**

(25. apríl 1994.)

Náðst hefur samkomulag milli stjórnarflokkana um breytingar á frumvarpi til laga um stjórnun fiskveiða. Í þessum breytingartillögum er reynt að koma til móts við kröfur bæði trillukarla, útgerðarmanna og sjómanna, en sjónarmið fiskvinnslunnar látin sitja á hakanum. Gagnvart útgerðarmönnum er heimildin fyrir fiskvinnsluna að eignast kvóta felld út og ráðstöfun á 12.000 tonna kvóta Hagræðingarsjóðs er fest í sessi. Gagnvart trillukörlum er krókaleyfiskerfinu að meginhluta haldið til haga en banndögum fjölgað nokkuð. Gagnvart sjómönnum er stefnt að því að því að lögbinda ákvæði um samstarfsnefnd sjómanna og útvegsmanna, í lögum um skiptaverðmæti og greiðslumiðlun innan sjávarútvegsins er tekið inn ákvæði sem bannar að kostnaður vegna kaupa á aflamarki verði dregin frá heildarverðmæti og í lögum um stjórn fiskveiða er gert ráð fyrir eftirfarandi breytingum til þess að sporna gegn svokölluðu kvótabraski:

- felld er út heimild að framselja aflahlutdeild til fiskvinnslustöðva.
- lagt er bann við því að flytja aflamark til skips ef meira en 15% aflamarks sömu tegundar hafa verið flutt af skipinu á fiskveiðiarinu og öfugt.
- ef skip nota ekki meira en 50% eða meira af aflamarki í tvö ár í röð falli veiðileyfi þess niður.
- bannað verður að flytja meira aflamark á skip en það bersýnilega getur aflað.

Markmið þessara breytinga er eins og áður sagði að koma í veg fyrir svokallað kvótabrask með því að þrengja verulega að framsali á aflaheimildum, en hvaða áhrif hafa þessar breytingar á stöðu landvinnslunnar? Fulltrúar atvinnurekenda í fiskvinnslu hafa lagst gegn þessum breytingum og haldið því fram að þær muni valda verulegum samdætti í þeim afla sem landað er til vinnslu innanlands. Fljótt á litið gætu tvö atriði í þessum breytingartillögum geta haft áhrif á vinnsluna í landi, annars vegar niðurfelling heimildarinnar að framselja aflahlutdeild til vinnslustöðva ásamt banni við því að flytja meira aflamark á skip en það getur sannanlega veitt og hins vegar þær þrengingar sem gerðar eru á framsali aflaheimilda.

Hvaða áhrif hefur niðurfelling fiskvinnslukvóta?

Þessi breyting mun trúlega ekki hafa áhrif til minnkunar á því heildarmagni sem fer til vinnslu í landi, en hins vegar hafa veruleg áhrif á möguleika einstakra byggðalaga að vinna sig út úr fjárhagslegum þrengingum. Í þeim fjárhagslegu þrengingum sem einstaka sjávarútvegsfyrirtæki hafa lent í undanfarin ár hafa þau neyðst til þess að selja frá sér eignir, oftast fiskiskipin. Sum þessara fyrirtækja hafa reynt að halda einhverjum hluta aflaheimilda eftir í viðkomandi plássum með því að færa þær á þau skip sem eftir eru þrátt fyrir að þessi skip komi ekki til með að geta notað þessar heimildir sjálf.

Þessar heimildir hafa síðan verið notaðar í tonn á móti tonni viðskiptum, en vafasamt hefur verið samkvæmt gildandi lögum hvort heimilt sé að skrá meiri heimildir á skip en það getur veitt. Ekki hefur reynt á þetta og segja má að sjávarútvegsráðuneytið hafi horft í gegnum fingur sér með þetta. Með því að taka upp formlegan fiskvinnslukvóta hefði verið tryggt að þetta væri löglegt. Þær breytingartillögur sem nú liggja fyrir Alþingi ganga hins vegar í þver öfuga átt - nú er ætlunin að koma algerlega í veg fyrir þetta með því bæði að fella niður fiskvinnslukvótann og jafnframt að banna að skráðar séu meiri aflaheimildir á skip en þau geti sjálf veitt. Þau fyrirtæki sem stundað hafa þessi viðskipti verða nú annað hvort að selja frá sér aflaheimildir og í framhaldi af því leggja vinnsluna niður vegna skorts á hráefni. Hinn möguleikin er að kaupa til sín skip aftur, en þar sem í flestum tilfellum er um tiltölulega litlar heimildar að ræða er lítil von til þess að slík útgerð standi undir sér og því myndi stöðvun rékstrar aðeins frestast um sinn.

Hvaða áhrif hefur takmörkun á framsali?

Ljóst er að einstaka fiskvinnslufyrirtæki hafa á undanförunum árum reynt að draga úr áhrifum af aflasamdrætti með því að bjóða "sjálfstæðum" útgerðarmönnum upp á fá eitt tonn af veiðiheimildum gegn því þeir leggi upp aflan hjá þeim - tonn á móti tonni viðskipti. Spurningin er hins vegar hvort þetta leiði til þess að heildarmagn þess afla sem landað er til vinnslu hér innanlands aukist við þetta, eða hvort hér er um innbyrðis samkeppni að ræða og því fremur spurning um svæðisbundna staðsetningu vinnslunnar en ekki hvort fiskurinn verði unninn í landi. Skipta má áhrifunum af þessum viðskiptum í eftirfarandi:

- að hluta til kemur þessi afli frá öðrum vinnslustöðvum, sbr. Suðurnes og Snæfellsnes. Í slíkum tilvikum hefur framsal kvóta engin áhrif á það heildarmagn sem fer til vinnslu innanlands, heldur staðsetninguna, en hefur trúlega valdið aukinni framleiðni í greininni.
- að hluta til hafa þessi viðskipti orðið til þess að gámaútflutningur hefur dregist verulega saman, þar sem útgerðarmenn hafa getað lengt útgerðartímabil sitt um 4-6 vikur á ári hverju með þeim heimildum sem þeir fá á móti sínum eigin. Þetta, ásamt verðhækkun hér innanlands og verðlækkun erlendis á fiskmörkuðum, hefur leitt til þess að það er mun hagstæðara fyrir þessa útgerðarmenn að landa til vinnslu hér innanlands heldur en að senda fiskinn út í gámum. Áhrifin eru klárlega þau að meiri fiskur fer til vinnslu hér innanlands en ella.
- að hluta til hefur framsalsmöguleikin hvatt fyrirtæki til þess að sækja meira á úthafsveiðar. Þetta kemur til vegna þess að fyrirtæki með blandaðan rekstur sem lagt hafa áherslu á vinnslu í landi geta með framsalsheimildunum hagrætt mun betur sóknina í hefðbundnar tegundir með því að nota kvóta frystitogaranna til þess að bjóða upp á m.a. tonn á móti tonni og senda þá á úthafsveiðar (karfa, rækju, þorsk, blálöngu o.fl.). Þetta hefur tvímælaust aukið verðmætasköpunin í sjávarútveginum. Ef frekari takmarkanir verða settar á framsal veiðiheimilda verða þessi skip að nota meiri tíma í íslenskri lögsögu til þess að missa ekki aflaheimildir og það gæti dregið úr úthafsveiðum.

- að hluta til hefur framsalsmöguleikin gert fiskvinnslunni kleyft að bregðast fyrir við utan að komandi breytingum til þess að tryggja hráefni til vinnslu. Þetta getur til dæmis komið til vegna þess að skilyrði fyrir sókn mismunandi skipategunda eru ólík og þá er hægt að færa aflaheimildir milli skipategunda til þess að ná aflanum. Ef framsalsheimildir verða takmarkaðar er hætt á að stærri hluti veiðiheimilda náist ekki og falli niður milli fiskveiðiára.

- að hluta til hefur framsalsmöguleikin gert það að verkum að heildarframlegð þeirra fyrirtækja sem stunda tonn á móti tonni viðskipti hefur aukist og þannig spornað gegn fjölgun frystitogara. Frekari takmörkun á framsali gæti því leitt til þess að frystitogurum fjölgi ennfrekar frá því sem nú er vegna þess hversu arðsemi þeirra er meiri.

Niðurstaða

Af ofangreindu má ráða að veruleg hættu er á því að sú málamiðlun sem ríkisstjórnarflokkarnir náðu hafi neikvæð áhrif á fiskvinnsluna í landi, annað hvort með auknum gámaútflutningi eða fjölgun frystitogara. Því er mikilvægt að finna aðrar leiðir til þess að tryggja það að sjómenn verði ekki þvingaðir til þess að taka þátt í kvótakaupum. Hugsanlegt er að herða á refsíákvæðum þeim sem fram koma í 2. gr. frumvarpsins til laga um breytingar á lögum um skiptaverðmæti og greiðslumiðlun innan sjávarútvegsins í þá átt að verði útgerðarmenn uppvísir að því að brjóta 2. ml. 1. mgr. 1. gr. liggja við missir aflahlutdeildar og veiðileyfis í stað einungis sekta eins og nú er gert ráð fyrir.

Fylgiskjal IV.

Umsögn Landssambands íslenskra útvegsmanna. (22. mars 1994.)

Við höfum mótttekið bréf ykkar dags. 24. febrúar þar sem sent er til umsagnar frumvarp til laga um breytingar á lögum um stjórn fiskveiða og frumvarp til laga um þróunarsjóð sjávarútvegsins.

Á fundi stjórnar L.Í.Ú. í dag var samþykkt að taka undir álit 10 útvegsmannafélaga dags. 7. mars s.l. um þetta efni, sem þau hafa afhent ykkur.

Stjórn L.Í.Ú. er sammála þeim athugasemdum og þeim ábendingum sem þar koma fram.

Stjórn L.Í.Ú. vill sérstaklega vara við að þær hugmyndir nái fram að ganga, að aflaheimildir skipa með aflamarki skerðist sérstaklega um 10% vegna ívilnana til eigenda smábáta á krókaleyfi.

Vegna skerðingar í aflaheimildum á sjávarútvegurinn við verulegan rekstrarvanda að glíma, sem verður nær óleysanlegur ef

þessar hugmyndir ná fram að ganga með ófyrirsjáanlegum afleiðingum fyrir þau byggðarlög sem byggja atvinnu sína á fiskveiðum og fiskiðnaði.

Virðingarfyllst,
f.h. Landssambands ísl. útvegsmanna,

Kristján Ragnarsson.

Fskj.

Dæmi um áhrif hindrunar á flutninga aflamarks miðað við reglu nr. 4 í breytingartillögum við frumvarp til laga um stjórn fiskveiða.

Bátur hefur eftirtaldar veiðiheimildir: Þorskur 100 tonn, ýsa 30 tonn, ufsi 20 tonn, skarkoli 10 tonn og úthafsækja 100 tonn. Eigandi þessa báts framselur 16 tonn af þorski og er þá óheimilt að flytja til sín á ný þorskheimild.

Sami aðili lætur frá sér 6 tonn af ýsu. Nú eykst ýsuveiði og er honum þá ókleift að bæta við ýsukvóta. Þessu má einnig snúa við, sbr. 2. mgr. sömu greinar. Þessi aðili er bjartsýnn í byrjun vertíðar og flytur til bátsins 20 tonn af þorski. Afli bregst og útgerðaradila þykir betra að fara með bátinn til rækjuveiða og er honum þá óheimilt að framselja þorskkvótann. Með þessari reglu er hindrað að útgerðaraðili geti breytt um útgerðarhætti á fiskveiðiárinu.

Í þessum tilfellum geta menn þó jafnað með jöfnum skiptum áður gerðan flutning þannig að þeir verða ekki háðir þessum skilyrðum. Í framkvæmd verður þetta mjög flókið en margir möguleikar eru til að komast hjá ákvæðinu.

Með 0 kvóta á einhverri tegund virðist mega flytja að og frá án takmarkana. Það getur því verið áhugavert að hafa kvóta aðeins í einni tegund því að þá er heimill flutningur án takmarkana í öðrum tegundum.

Meginókostur þessa ákvæðis er sá að hann bindur hendur manna síðar á fiskveiðiárinu vegna ákvarðana sem teknar voru í upphafi eða fyrir á fiskveiðiárinu. Oft gerast ófyrirsjáanleg atvik í útgerðarrekstri sem leiða til þess að breyta verður áherslum í veiðum.

Með hliðsjón af framangreindu er ómögulegt að skilja hvaða tilgangi þetta ákvæði á að þjóna og hverjum það getur orðið til gagns.

Fylgiskjal V.

Umsögn útvegsmannafélaga.

(7. mars 1994.)

Undirrituð útvegsmannafélög hafa fengið til umsagnar frumvarp til laga um breytingu á lögum um stjórn fiskveiða og um þróunarsjóð sjávarútvegsins.

Félögin hafa kosið að gefa sameiginlega umsögn um fyrrgreind frumvörp.

Frumvarpið um stjórnun fiskveiða er í megin efni byggt á tillögum svokallaðrar "Tvihöfðanefndar", sem falin var endurskoðun laganna. Félögin vilja koma þeim sjónarmiðum á framfæri að það hafi verið óheppileg leið að fela nefnd, sem einungis var skipuð fulltrúum ríkisstjórnarflokkanna, að endurskoða þessi lög. Áhrif þessara laga eru svo mikil á allt þjóðfélagið, að heppilegra hefði verið að haga endurskoðun laganna með þeim hætti sem áður hefur verið gert, þ.e. að allir stjórnmalaflokkar og þeir hagsmunaaðilar sem málið varðar mest hefðu átt aðild að þessari endurskoðun.

Útvegsmannafélögin fagna þeirri megin áherslu sem fram kemur í frumvarpinu um að festa aflamarkskerfið í sessi og byggja framtíðar fiskveiðistjórnun á því kerfi. Reynslan hefur sýnt að önnur stjórnkerfi skila ekki þeim árangri í hagkvæmni, sem aflamarkskerfið gerir.

Hér á eftir verður veitt umsögn um einstakar greinar frumvarpsins.

1. gr.

Útvegsmannafélögin mæla með því að heimilað verði að veita skipi veiðileyfi í stað annars, þótt eldra skip verði ekki strikað af skipaskrá en hverfi þó úr rekstri í fiskveiðilögsögunni. Þetta atriði getur orðið hvati til þess að nýta skip, sem úrelt eru í stað nýrra, til veiða utan fiskveiðilögsögunnar. Félögin mæla með þessari breytingu og einnig þeirri sem fram kemur í 1. gr., að heimilt verði að veita fleiri en einu skipi veiðileyfi í stað skips sem úrelt er.

2. gr.

Útvegsmannafélögin eru andvíg þessari tillögu og telur að ákvæði núgildandi laga eigi að gilda áfram.

Þegar núgildandi lög voru sett voru uppi miklar deilur um skiptingu veiðiréttar milli báta yfir og undir 10 rúml. Sjávarútvegsráðuneytið kynnti þá fyrir fulltrúum það ákvæði sem nú er í lögum, sem samkomulag við fulltrúa Landssambands smábátaeigenda, með þeim aðlögunartíma sem þar er gefinn. Féllust fulltrúar útvegsmanna á þessa málamiðlun.

Þegar litið er á þróun aflamarks frá upphafi kvóta-kerfis sést að afli skipa yfir 10 rúml. var 370.581 lestir af þorski á viðmiðunarárunum en aflamarkið 92/93 var 156.800 lestir, sem er aðeins 42.3% af aflareynslu viðmiðunaráranna. Verði frumvarpið að lögum mun aflamarkið lækka enn og verða 122.067 lestir eða 32.94% af sömu viðmiðun.

Þegar þetta er borið saman við aflareynslu báta undir 10 rúml. að stærð kemur annað í ljós. Afli þeirra á viðmiðunarárunum var 12.646 lestir, en verður 42.933 lestir skv. frumvarpinu, eða 339% hærri en hann var. Hlutdeild í þorskafli hefur þá vaxið úr 3.3% í 26.02%.

Þetta er árangur þess að hafa leyft fjölgun smábáta um 876 á sama tíma og stefnt hefur verið að fækkun stærri báta til þess að gera útgerð þeirra, sem eftir yrðu, hagkvæmari.

3. gr.
Greinin er óþörf ef miðað er við aðrar tillögur útvegsmannafélaganna.
4. gr.
Félögin eru andvíg þessari grein og telja að hún eigi að falla niður. Nú gilda þær reglur að hvert skip á hlutdeild í hverri fisktegund. Eðlilegt er að þessi regla gildi og hver útgerðaraðili sæti ákvörðun um hlut úr leyfilegum heildarafla. Til þess gæti komið að á einu ári verði skerðing er nemi meiru en 10% af tekjum af tiltekinni aflahlutdeild og kæmi þá til bóta. Hins vegar gæti það hafa gerst að skerðing hafi orðið yfir 20% árið áður hjá öðrum aðilum og kæmu þá ekki til batur til þeirra, enda þótt sú skerðing héldi áfram.
5. gr.
Útvegsmannafélögin eru andvíg þeirri breytingu að skerða rétt til flutnings aflaheimilda milli ára. Það hlýtur að vera hagkvæmt fyrir fiskveiðistjórnun að geyma óveiddan fisk í sjónum. Hann verður þá stærri árið eftir og nýting stofnsins hefur batnað m.v. ástand helstu nytjafiska við landið. Ýmis atvik eins og bilanir og frátafir hafa valdið því að mörgum útgerðum hefur reynst hagkvæmt að geyma aflaheimildir milli ára.
6. gr.
Útvegsmannafélögin eru andvíg þessari grein og telja að hún eigi að falla niður. Þess í stað eigi að setja ákvæði er segi að úthluta beri aflaheimildum til þeirra sem þessar veiðar hafa stundað m.v. reynslu þeirra s.l. 3 ár.
Sóknarmark eins og það, sem hér lagt til er umdeilt og mun valda miklum kostnaðarauka fyrir útgerðina í heild og stuðla að óhagkvæmni. Ekki á að velja veiðarfæri til að gefa forgang við fiskveiðar án tillits til kostnaðar eins og hér er gert.
7. gr.
Útvegsmannafélögin eru andvíg þessari grein og telja að hún eigi að falla niður. Þegar aflamarkið var sett á var það gert til þess að takmarka veiðar. Var samkomulag um að það yrði best gert með því að miða aflamarkið við fyrri veiðireynslu. Það væri fráhvarf frá þessu grundvallaratriði að skrá veiðiheimildir annars staðar en á skip. Allt eftirlit mun verða erfiðara, ef breytt yrði eins og frumvarpið gerir ráð fyrir, og andstaða við aflamarkið vaxa, ef aðilar sem

engin skip eiga geta haft veiðirétt. Það hefur verið svo og mun verða að það þurfi skip til þess að sækja fisk í sjó.

Þetta atriði mun stuðla að erfiðleikum í samskiptum útvegsmanna við sjómenn, því þessar heimildir þarf að framselja á skip. Það gengur því í berhögð við þá umræðu að framsal veiðiheimilda eigi ekki að hafa áhrif á kjör sjómanna.

8. gr.

Útvegsmannafélögin eru andvíg þessari grein.

Engin sjáanleg ástæða til að takmarka framsal veiðiheimilda með þessum hætti. Í núgildandi lögum eru ákvæði er takmarka varanlega hlutdeild við það sem skip getur veitt og á það ákvæði að vera nægilegt í þessu sambandi.

9. og 10. gr.

Útvegsmannafélögin eru sammála þessum greinum og telja koma til greina að hafa hlutfall þetta herra en 25%.

11. og 12. gr.

Útvegsmannafélögin eru sammála þessum greinum.

13. gr.

Útvegsmannafélögin eru andvíg þessari grein og telja ákvæði hennar hindra eðlilegt framsal veiðiheimilda og að ríkissjóður eigi ekki að afla sér tekna með þessum hætti.

14. og 15. gr.

Útvegsmannafélögin eru sammála þessum greinum.

Ákvæði til bráðabirgða.

Útvegsmannafélögin eru andvíg þessu ákvæði með tilvísun til umsagnar um einstakar greinar frumvarpsins.

Virðingarfyllst,

F.h. Útvegsmannafélags Akraness,
Teitur Stefánsson.

F.h. Útvegsmannafélags Reykjavíkur,
Sigurbjörn Svavarsson.

F.h. Útvegsmannafélags Austfjarða,
Eiríkur Ólafsson.

F.h. Útvegsmannafélags Snæfellsness,
Guðmundur Kristjánsson.

F.h. Útvegsmannafélags Hafnarfjarðar,
Guðrún Lárusdóttir.

F.h. Útvegsmannafélags Suðurnesja,
Halldór Ibsen.

F.h. Útvegsmannafélags Hornafjarðar,
Halldóra B. Jónsdóttir.

F.h. Útvegsbændafélags Vestmannaeyja,
Hilmar Rósmundsson.

F.h. Útvegsmannafélags Norðurlands,
Sverrir Leósson.

F.h. Útvegsmannafélags Þorlákshafnar,
Benedikt Thorarensen.

Fskj.

Jón Þór Gunnarsson,
sjávarútvegssviði KEA:

Samantekt um afla og aflahlutdeild smábáta.

Í lögnum um stjórn fiskveiða frá 1990 stendur í II kafla ákvæða til bráðabirgða, "Samarlögð úthlutað aflahlutdeild allra báta minni en 10 brl. í leyfilegum heildarafla allra botnfisktegunda sem úthlutað er til einstakra skipa og báta, skal vera jöfn aflahlutdeild þeirra í ársafla sömu botnfisktegunda árið 1989."

Þessi grein er mjög eðlileg, enda miðar hún að því að smábátar sem höfðu verið fyrir utan aflamarkskerfið störfuðu í framtíðinni innan kerfisins. Þá þegar var kominn veruleg ástæða til að hefta fjölda og sókn smábáta enda hafði þorskaflí þeirra aukist úr 16000 tonnum árið 1984 við upphaf kvótakerfisins í 46000 tonn árið 1989. Fjöldi bátanna hafði vaxið úr 1128 í 2023 árið 1990 eða um 900 báta en á sama tíma hafði fjöldi togara staðið í stað og fjöldi báta yfir 10 brl. dregist saman um 30.

Við þetta var síðan bætt að útgerðarmenn báta undir 6 brl. gætu valið milli aflamarks eða að veiða á dagatakmörkunum óbundnir af aflamarkinu. Þeir sem höfðu mikla aflareynslu völdu aflamarkið en hinir sem voru með minni reynslu og smærri báta völdu krókaleyfið svokallaða. Alls völdu eigendur 1100 báta krókaleyfið fiskveiðiárið 1991 en aðrir bátar undir 10 brl. fengu úthlutaðum kvóta og hafa orðið fyrir sömu takmörkunum á kvóta og aðrir í því kerfi. Margir af þeim sem fengu úthlutaðann kvóta seldu hann síðan og keyptu sér bát undir 10 brl. og fengu á hann krókaleyfi.

Aflahlutdeild þeirra báta sem völdu krókaleyfið var árið 1989 2,18% í þorski, 0,55% í ýsu, 0,81% í ufsa, 0,09% í kola, en nánast ekkert í öðrum tegundum. Þessi 2,18% samsvöruðu um 8100 tonna veiði af óslægðum þorski 1989. En vegna þess að engar hömlur eru á fjölda báta á krókaleyfi né á veiði þeirra hefur afli þeirra stóraukist og er kominn í 22000 tonn kvótaárið 92/93 eða 9% af veiddum þorski. Þorskaflí þeirra hefur því nær þrefaldast á 3 árum og aflahlutdeild þeirra nær fimmfaldast. Fjöldi bátanna hefur á sama tíma farið úr 1100 í 1300.

Á sama tíma og þessi hömlulausa veiði hefur átt sér stað hjá krókaleyfisbátunum hafa aðrir útgerðaraðilar, þar með taldir þeir smábátæigendur sem völdu aflamarkið 1990, mátt þola skerðingu á þorskkvóta um 50%.

Tillögur tvíhöfðanefndarinnar.

Tillögur tvíhöfðanefndarinnar voru að krókaleyfisbátar færu allir á aflamark og aflamark þeirra yrði tvöfaldað. Að auki yrði þeim tryggður að lámarki 13275 þorskígilda tonna kvóti miðað við slægðan fisk (16600 tonn miðað við óslægt), eða um 70% af afla þeirra kvótaárið 91/92. Um 85% af afla krókabáta er þorskur þannig að 14100 tonn af þorski hefðu komið í þeirra hlut eða 6% af úthlutudum kvóta 92/93 þegar tillögurnar voru kynntar. Að auki vildi tvíhöfðanefndin auka kvóta þeirra báta undir 6 brl. sem valið höfðu aflamark um rúm 20%.

Fyrirliggjandi frumvarp:

Frumvarpið gerir ráð fyrir að krókaleyfisbátar fái 20139 þorskígildistonn. Þar af eru 21559 tonn af óslægðum þorski. Því er verið að tryggja krókaleyfisbátum sexfalda aflahlutdeild miðað við þau 2,18% eða 3600 tonn sem þeim ber samkvæmt lögunum frá 1990.

Frumvarpið gerir ráð fyrir að eigendur krókaleyfisbáta geti aftur valið milli aflamarks og dagatakmarkana. Því má búast við að sami leikur endurtaki sig þannig að þeir bátar sem eru með mesta aflareynslu síðustu tvö ár velji aflamark til að tryggja yfirráðin yfir kvótanum og þurfa þannig ekki að keppa við aðra um leyfi til að veiða á dagatakmarkunum.

Niðurstöður:

Eins og segir í fylgiriti með frumvarpinu er því ætlað að festa kvótakerfið í sessi. Því er edlilegt að koma öllum sem stunda veiðar í atvinnuskyni undir sama hatt þannig að allir séu jafnir að lögunum. Það er því óþolandi fyrir þá útgerðaraðila sem hafa verið á aflamarki að hluti smábátaflotans verði áfram utan kvótakerfisins. Einþing er óásættanlegt fyrir þessa sömu aðila sem hafa mátt þola skerðingu á þorskkvóta um 50% á síðustu fjórum árum að á sama tíma hafi hluti smábátaflotans geta aflað sér reynslu utan kerfisins og fengið síðan úthlutað af heildarkvótanum mun meira en þeim ber sem mun valda en meiri samdrætti í kvóta hjá þeim sem fyrir voru í kvótakerfinu. Viðbótarsamdráttur hjá öðrum yrði nálægt 8% sem mundi endanlega gera útaf við einhverjar útgerðir.

Krafan hlýtur því að vera sú að krókaleyfisbátarnir fái úthlutað þeim kvóta sem þeim bar samkvæmt lögunum frá 1990 og taki með því þátt í þeim samdrætti sem orðið hefur í fiskveiðum Íslendinga. Til að koma til móts við smábátana væri eðlilegt að ríkið keypti smábátana upp til að bæta fyrir eigin mistök í stað þess að láta þá sem starfað hafa samkvæmt lögunum bera skaðann. Staðhæfingar um að smábátaútgærd sé meira atvinnuskapandi en önnur útgærd á sér enga stoð vegna þess hversu ótrygg hún er til hráefnisöflunar fyrir fiskvinnsluna og hún mun aukast við óöryggið þegar banddögum verður fjölgað. Því fer einnig fjarri að hráefnið sé betra en af öðrum bátum og skipum og skiptir þar mestu hversu frágangi aflans er ábótavant hjá mörgum smábátaútgærdum en einnig að ormafjöldi er mun meiri en að jafnaði hjá skipum og bátum sem veiða dýpra.

Fylgiskjal VI.

Umsögn Útvegsmanafélags Vestfjarða.

(7. mars 1994.)

Útvegsmanafélag Vestfjarða kys að skila sér álitum þar sem félagið er ekki sammála þeirri megin áherslu sem fram kemur í frumvarpinu um að festa aflamarkið í sessi.

Útvegsmanafélag Vestfjarða telur þó rétt að taka afstöðu til þeirra breytinga sem fram koma í frumvarpinu frá núgildandi lögum um stjórn fiskveiða. Í flestum greinum getur Ú.V. verið sammála öðrum Útvegsmanafélögum um þessar breytingar með vísan til tillagna þeirra frá 7. mars þó með eftirfarandi undantekningu.

Varðandi gr. 2

Ú.V. hefur lengi varað við þeirri óheilla þróun sem hin mikla stækkun smábátaflotans er. Ú.V. telur ógjörning að setja þennan mikla fjölda báta á aflamark við núverandi aðstæður. Ú.V. hvetur Alþingi til að ná sátt um stöðu þessara skipa í framtíðinni.

Varðandi 6. gr.

Ú.V. telur að núgildandi lög eigi að vera óbreytt.

Varðandi 7. gr.
 Ú.V. telur vel koma til greina undir vissum kringumstæðum að skrá
 aflaheimildir á fiskvinnslustöðvar.

Virðingarfyllst,
 f.h. Útvegsmannafélags Vestfjarða,

Ingimar Halldórsson, formaður.

Fylgiskjal VII.

Fréttatilkynning frá Samtökum fiskvinnslustöðva. (18. apríl 1994.)

Samtök fiskvinnslustöðva mótmæla harðlega áformum meirihluta sjávarútvegsnefndar Alþingis um að falla frá þeirri hugmynd að heimilt verði að framselja aflahlutdeild til fiskvinnslufyrirtækja.

Samtök fiskvinnslustöðva líta svo á að frumvarp ríkisstjórnarinnar sem sjávarútvegsráðherra hefur lagt fyrir Alþingi um að heimila framsal aflahlutdeilda til fiskvinnslufyrirtækja hafi verið jákvæð aðgerð til að ná sátt um þá sjávarútvegsstefnu sem fram kom í tillögum tvíhöfðanefndar á sínum tíma.

Aflaheimildir til fiskvinnslufyrirtækja hafa ekkert með kjarasamninga um skiptingu fiskverðs milli útgerða og sjómanna að gera og fiskvinnslan mótmælir harðlega að fiskvinnslukvótanum verði fórnað á Alþingi til lausnar þeirri deilu.

Markmiðið með því að heimila framsal aflahlutdeildar til fiskvinnslufyrirtækja er að stuðla að aukinni hagræðingu í sjávarútvegi og auknu frelsi í viðskiptum með aflaheimildir. Frá byggðasjónarmiðum er mikilvægt að framsal til fiskvinnslu-

fyrirtækja sé heimilt þar sem það tryggir betur að aflaheimildir í viðkomandi byggðarlagi komi þar til vinnslu og tryggi frekar atvinnu fólks og starfsemi fyrirtækja á staðnum.

Samtök fiskvinnslustöðva undrast að ríkisstjórnarflokkarnir ætli að falla frá boðaðri stefnu í sjávarútvegsmálum sem birtist í tillögum tvíhöfðanefndar og skuli að auki taka undir hugmyndir um að takmarka framsalsrétt á aflaheimildum, en sá réttur er mikilvæg undirstaða þess að áframhald verði á hagræðingu jafnt veiða og vinnslu.

Fylgiskjal VIII.

Umsögn Vélstjórafélags Íslands. (20. apríl 1994.)

Um drög að breytingartillögum við frumvarpið:

1. Félagið er alfarið á móti breytingum á þessu ákvæði frá gildandi lögum og vísar í því sambandi til eftirfarandi samþykktar stjórnarfundar frá 29. mars s.l.

Um aflahlut smábáta.

Á fyrsta ári kvótakerfisins 1984, var heildarþorskaflinn tæp 281.500 tonn. Hlutur báta undir 10 brl (smábáta), sem þá voru um 1130 talsins, var á því ári tæp 16000 tonn (var áætlaður 8300 tonn) eða um 5,6% af heildarþorskaflanum.

Á fiskveiðiárinu 1992/1993 var heildarþorskaflinn um 236000 tonn og hlutur smábáta rúm 39500 tonn eða um 16,8% af heildarþorskaflanum og hefur því aukist sem hlutfall af heildarþorskveiðinni, frá árinu 1984 um 300%. Á sama tíma hefur smábátum sem stunda fiskveiðar fjölgað í um 1600 eða um 42%.

Fyrir Alþingi liggur nú frumvarp til laga um stjórnun fiskveiða, sem gerir ráð fyrir því að hlutur smábáta verði á yfirstandandi fiskveiðiári um 20% af heildarþorskveiðinni og hafi þá aukist um tæp 360% frá upphafi kvótakerfisins.

Stjórn VSFÍ bendir á að kvótakerfið byggir á því að allir sem stunda fiskveiðar í íslenskri lögsögu sitji við sama borð, búi við aflareynslu viðmiðunaráranna sem úthlutunargrunn. Verði nefnt frumvarp að lögum, er verið að ganga freklega á hlut þeirra sem stunda sjó á skipum sem fiska samkvæmt úthlutuðu aflamarki, rýra hlut þeirra um a.m.k. 10%, en það eru öll fiskiskip 6 brl og stærri.

Í sama frumvarpi er gert ráð fyrir því að heimilt verði að skrá veiðirétt á fiskvinnslustöð. Þessu ákvæði mótmælir stjórn VSFÍ hardlega, þar sem það mun, verði það að lögum, auka enn á það misrétti sem fylgt hefur sölu á veiðirétti.

2. Höfum ekki athugasemdir.

3. Vísun til lokaorða í framangreindri samþykkt frá 29. mars s.l. um aflahlut smábáta.

4., 5., og 6. Þau efnisákvæði sem koma fram undir framantöldum tölulíðum eru öll sett fram til þess að koma í veg fyrir að kaup á aflarétti hafi áhrif á kjör sjómanna. Til þess að tryggja hagsmuni sjómanna sem best þarf alltaf að liggja ljóst fyrir við ráðningu við hvernig fundið fiskverð skuli miða þegar aflahlutur er gerður upp. Sömuleiðis þarf að liggja ljóst fyrir við ráðningu úr hve miklum veiðirétti viðkomandi skip hefur úr að spila á ráðningartímanum. Vélstjórafélag Íslands er þeirrar skoðunar að viðskipti með aflaheimildir milli skipa eigi að vera sem frjálsastar. Það muni leiða til mestrar hagkvæmni í greininni og þegar tímar líða skila sjómönnum mestum tekjum. Þrátt fyrir þessa almennu skoðun styður félagið efnislega þau atriði sem sett eru fram undir áður nefndum tölulíðum, þar sem að útvegsmönnum er ekki treystandi fyrir því frelsi sem æskilegast væri að ríkti í greininni.

7. Eðlileg breyting.

8. Höfum ekki athugasemdir.

9. Höfum ekki athugasemdir.

Um sérstakan viðbæti við breytingartillögur við frumvarp til laga um breytingu á fiskveiðistjórnunarlögnum:

Vélstjórafélag Íslands telur óeðlilegt að aldur skipa hafi áhrif á innflutning þeirra til landsins. Í því sambandi bendir félagið á að skráður aldur skipa segir oft mjög lítið til um ástand þeirra og vísar til íslenskra skipa sem mörg hver eru komin til ára sinna m.v. skipaskrá en hafa verið endurbyggð í samræmi við kröfur nútímans. Þó verður að tryggja að þau skip sem flutt eru til landsins án veiðiheimildar í íslenskri lögsögu öðlist ekki veiðiheimildir þar eftir krókaleiðum.

Virðingarfyllt,
f.h. Vélstjórafélags Íslands,

Helgi Laxdal.

Fylgiskjal IX.**Umsögn Sjómannasambands Íslands.**

(20. apríl 1994.)

Um drög að breytingartillögum við frumvarpið:

1. Sambandsstjórn Sjómannasambands Íslands telur tímabært að allar tegundir skipa sitji við sama borð varðandi stjórn fiskveiða. Því hefði verið eðlilegt að þeir bátar, sem nú hafa krókaleyfi, verði settir á aflamark eins og nógildandi lög gera ráð fyrir. Í þess stað er því miður lagt til að krókaleyfisbátarnir auki enn sinn hlut á kostnað þeirra skipa sem eru á aflamarki. Slíkt getur sambandsstjórn Sjómannasambands Íslands ekki samþykkt. Sambandsstjórnin telur því hvorki breytingartillöguna við frumvarpið né þá tillögu sem fram kemur í frumvarpi til laga um breytingu á lögum nr. 38/1990 til bóta. Sambandsstjórnin leggur til að nógildandi lög verði látin gilda óbreytt varðandi krókaleyfisbátana þannig að þeir verði framvegis á aflamarki eins og önnur skip í íslenska flotanum.
2. Sambandsstjórn Sjómannasambands Íslands samþykkir breytingartillöguna um að fyrri málsliður 2. mgr. 4. gr. frumvarpsins falli niður.
3. Sambandsstjórn Sjómannasambands Íslands gerir ekki athugasemd við þennan lið.
4. Sambandsstjórn Sjómannasambands Íslands fagnar þeirri breytingartillögu að 7. gr. frumvarps til laga um breytingu á lögum nr. 38/1990 skuli felld niður. Engin rök lágu til þess að fiskvinnslustöðvar gætu eignast veiðiheimildir eins og 7. gr. gerði ráð fyrir. Því styður sambandsstjórnin framangreinda breytingartillögu.
5. Sambandsstjórn Sjómannasambands Íslands telur nauðsynlegt að settar séu skorður við því að handhafar veiðiheimilda geti verið að flytja heimildirnar að eigin geðþótta til og frá skipi. Sambandsstjórnin styður því þá breytingartillögu við frumvarp til laga um breytingu á lögum nr. 38/1990 sem gerð er tillaga um í 5. lið. Er sú þrenging, sem hér er sett varðandi framsal veiðiheimilda, einn þáttur í því að koma í veg fyrir að sjómenn séu látnir taka þátt í kvótakaupum útgerðarinnar.
6. Sambandsstjórn Sjómannasambands Íslands telur eðlilegt að meginreglan sé sú að það skip, sem fær úthlutað veiðiheimildum úr sameign íslensku þjóðarinnar, veiði sjálft upp í þær heimildir. Þó svo að í breytingartillögunni sé lagt til að þetta hlutfall hækki úr 25% eins og er í gildandi lögum upp í 50% telur sambandsstjórn Sjómannasambandsins of skammt gengið. Sambandsstjórnin leggur til að hlutfallið sem skip þarf að veiða sjálft til að halda veiðiheimildum sínum verði hækkað í 80% af samanlögðu aflamarki í þorskígildum talið tvö fiskveiðiár í röð.
7. Sambandsstjórn Sjómannasambands Íslands telur sjálfsagt að það hlutfall veiðiheimilda, sem skipi er skylt að veiða, lækki ef því er haldið í lengri tíma til veiða utan íslenskrar fiskveiðilandhelgi. Því styður sambandsstjórnin þetta ákvæði.
8. Sambandsstjórn Sjómannasambands Íslands styður þá breytingartillögu sem hér er gerð við frumvarp til laga um breytingu á lögum um stjórn fiskveiða. Ekki er ástæða til að útgerðin greiði sérstakt gjald fyrir hverja tilkynningu um flutning aflamarks umfram tíu.
9. Sambandsstjórn Sjómannasambands Íslands gerir ekki athugasemd við þennan lið, sbr. þó athugasemd varðandi krókaleyfið.

10. Sambandsstjórn Sjómannasambands Íslands gerir ekki athugasemd við þennan lið, sbr. þó athugasemd varðandi krókaleyfið.

Framangreindar athugasemdir við einstaka liði miðast við það frumvarp sem merkt er drög frá 19. apríl 1994. Verði breytingar á frumvarpinu í meðferð sjávarútvegsnefndar Alþingis áskilur sambandsstjórn Sjómannasambandsins sér allan rétt til að breyta afstöðu sinni. Nái breytingartillögurnar fram að ganga og verði tekið tillit til framangreindra athugasemda sambandsstjórnar Sjómannasambands Íslands getur sambandsstjórnin stutt breytingarnar á frumvarpi til laga um stjórn fiskveiða.

Um sérstakan viðbæti við breytingartillögur við frumvarp til laga um breytingu á fiskveiðistjórnunarlögunum:

Sambandsstjórn Sjómannasambands Íslands getur fallist á að heimilt verði að skrá skip sem á að úrelða undir íslenskum fána. Tryggt verður þó að vera að útgerðir skipa, sem þannig eru skráð, geti ekki gert kröfu um veiðiheimildir innan íslenskrar fiskveiðilögsögu þó að afli glæðist að nýju eftir nokkur ár. Alltaf er spurning hversu langt aftur í tímann á að heimila slíka skráningu. Heppilegast er að ákvæðið gildi frá þeim tíma sem löggin öðlast gildi. Sambandsstjórn Sjómannasambands Íslands er alfarið á móti því að heimilt verði að flytja inn gömul skip og skrá þau sérstakri skráningu undir íslenskum fána.

F.h. Sjómannasambands Íslands

Hólmgeir Jónsson.

Fylgiskjal X.

Athugasemdir Útvegsmannafélags Suðurnesja. (28. apríl 1994.)

8. gr. er verður 7. gr. - skerðing á flutningsrétti. 15%:

Framsál aflaheimilda á sér stað daglega. Samkvæmt þessari grein verður framsalsréttur milli óskýldra aðila skertur, þannig að tilverurétti þeirra sem eru með eitt skip í útgerð er ógnað umfram aðra. Heimilt verður óheft að flytja aflamark milli skipa innan sömu útgerðar. Útgerð á Suðurnesjum byggist á langstærsta leyti á útgerð smærri báta, sem eru í eigu einstaklinga og fjölslyldna. Það er réttur þessara aðila sem er sérstaklega skertur. Í kjölfar verulega skertra þorsveiðheimilda nú síðustu ár hafa þessir aðilar samið við kvótamiklar útgerðir um að veita þeirra aflamark, og gert sér þar með mögulegt að lifa af þetta tímabil skertra veiðiheimilda til þess að geta verið tilbúnir til að taka við á ný auknum þorsveiðiheimildum þegar að því kemur. Þá gera þessi viðskipti bátaútgerðunum mögulegt að nýta aðra kvóta s.s. ufsa, ýsu, karfa o.þ.h. sem verður að hafa þorsveiðiheimildir til að

nýta. Þessi grein heftir framsal allra tegunda, þ.m.t. ufsa, ýsu, karfa, skarkola, grálúðu, síld, rækju, humar og loðnu, en deilan við sjómenn sem leysa á, á fyrst og fremst við þorsk.

Jöfn skipti eru heimil samkvæmt þessu, en oftar eru framsalsviðskipti þannig að ein tegund, t.d. þorskur, er seldur til aðila A, en síld keypt í staðinn af aðila B. Mjög algengt hefur verið að bátar hafi lokið við kvóta sína fyrir vorið og þá selt rækjukvóta sína og keypt aðrar tegundir í staðinn. Síðan hafa bátarnir verið leigðir til rækjuveiða yfir sumarið til að veiða kvóta sem rækjuverksmiðjur hafa útvegað þeim. Þetta er útilokað eins og frumvarpið er sett fram. Sama á við um síld. Loðnubátarnir hafa í auknum mæli veitt síldina og hafa þar fengið kvótana frá síldarbátum, en síðan, ef ekki veiðist upp í kvótana, hafa þessir bátar ekki möguleika á að geyma kvóta þar sem þeir hafa ekki aflahlutdeild. Dæmi má setja fram um aðrar tegundir á sama hátt.

Útgerðir bátanna hafa sætt sig við að landa fiski til vinnslu í landi og á lægri verðum gegn því að fá aflaheimildir í staðinn. Ef það er útilokað verður auðvitað að fá hæsta verð fyrir þann kvóta sem þeir hafa og er útflutningur í gámum þá vænleg leið.

Dæmi: Arney KE50, venjulegur vertíðarbátur, er eini báturinn í eigu Arneyjar hf. Útgerð hans hefur verið háttáð á þann veg að þorski hefur verið landað hjá frystihúsi norður í landi og kvóti komið í staðinn.

Úthlutaður þorskur á árinu 1992/93 var um 340 tonn. Sá kvóti veiddur eingöngu seldur á fiskmarkaði hefði gefið í aflaverðmæti kr.34.000.000.-, en í stað þess var veitt 890 tonn af þorski, aflaverðmæti kr.72.000.000.-. Við þetta náðist auk þess meira af ufsa og ýsu. Alls náðist með þessum viðskiptum að auka aflaverðmæti Arneyjar KE um kr.50.000.000.- umfram það hefði hún veitt einungis eigin kvóta og hásetahlutur því um kr.1000.000.- hætti en annars hefði verið. Útgerð Arneyjar KE seldi þorskvóta til að kaupa síldarkvóta í upphafi kvótaárs, en ef ákvæði frumvarpsins hefðu þá gilt, hefði það lokað fyrir möguleika útgerðarinnar á að ná samningum um að veiða þorsk fyrir aðra.

Þetta er einungis eitt dæmi af fjölmörgum og er dæmigert fyrir útgerð báta á Suðurnesjum.

Þróunarsjóður:

Við viljum enn ítreka andstöðu okkar við Þróunarsjóðinn sem er millifærslusjóður. Óþolandi er að þurfa að greiða skuldir annarra, eins og frumvarpið gerir ráð fyrir að þeir geri, sem ekki fengu lán hjá Atvinnuþryggingasjóð. Þá er sá vísir að auðlindaskatti sem þarna kemur fram algerlega andsnúinn okkur.

Línutvöföldun:

Vara ber alvarlega við að setja "línutvöföldunina" í nóv.-febr. í sóknarmark. Það mun strax leiða til fjárfestingaræðis í vélvæðingu línubáta ásamt því að brjálæðisleg sókn mun hefjast þegar veður eru hvað verst. Í því kapphlaupi um "pottinn" munu smáir bátar tapa mestu en allir þegar upp er staðið. Slysahættan mun stórukast þegar menn í neyð rembast við að bjarga vonlausri útgerðinni með hlutdeild úr sóknarmarkspottinum.

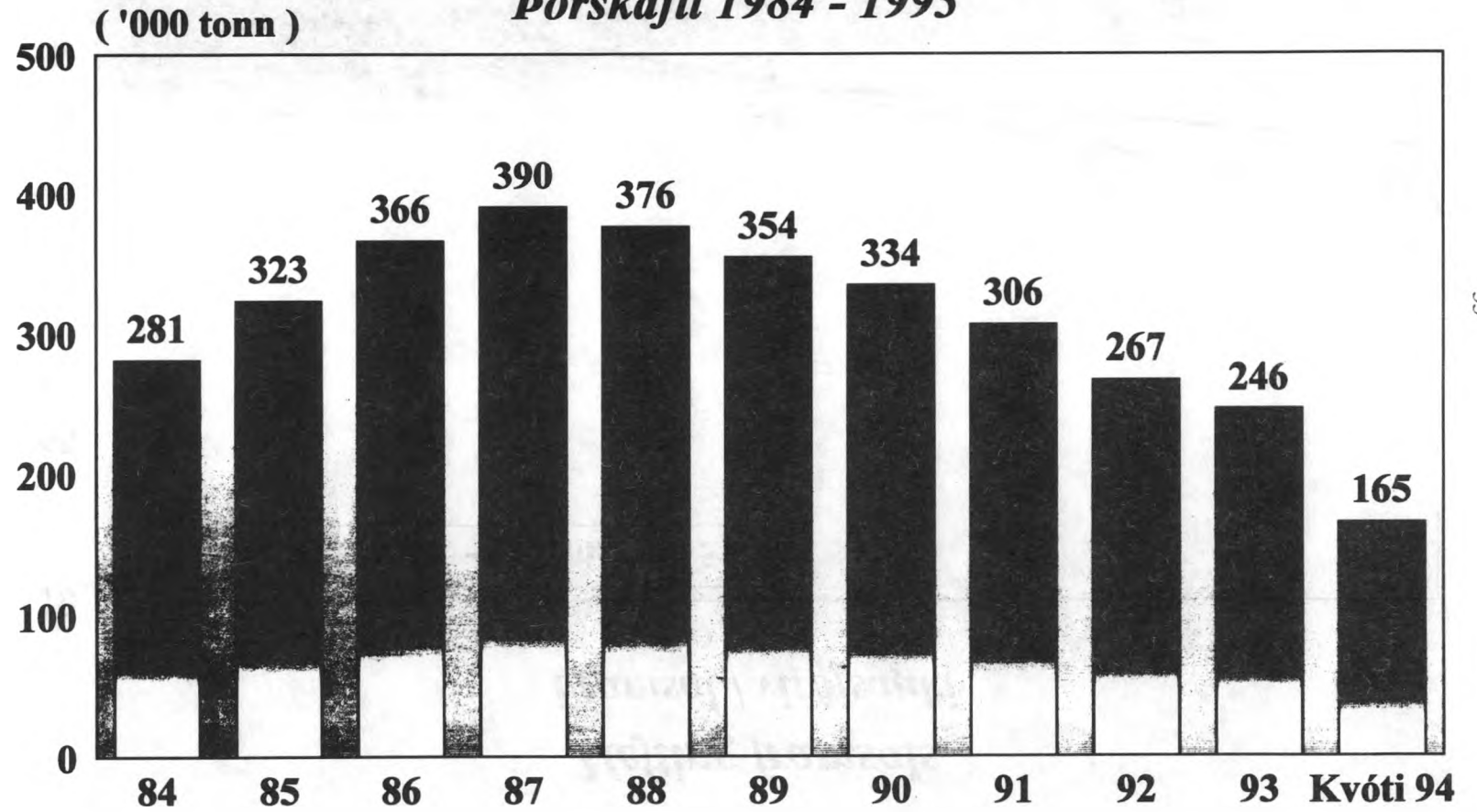
Ef ekki er hægt að úthluta tvöfölduninni í aflamark samkvæmt reynslu síðustu 3 ára eins og eðlilegast væri, ber að loka línuklúbbnum þannig að ekki fjölgi skipum á þessum veiðum og hafa síðan áfram ákveðið tímabil til veiðanna svo menn geti gert sínar áætlanir og spáð eilítið í veður. Það hefur sýnt sig að tiltölulega auðvelt er að áætla afla línuskipa yfir lengra tímabil þegar línulengdin er þekkt.

Jón Ægir Ólafsson Eiríkur Tómasson Rúnar Hallgrímsson

Óskar Þórhallsson Pétur Pálsson Halldór Ibsen

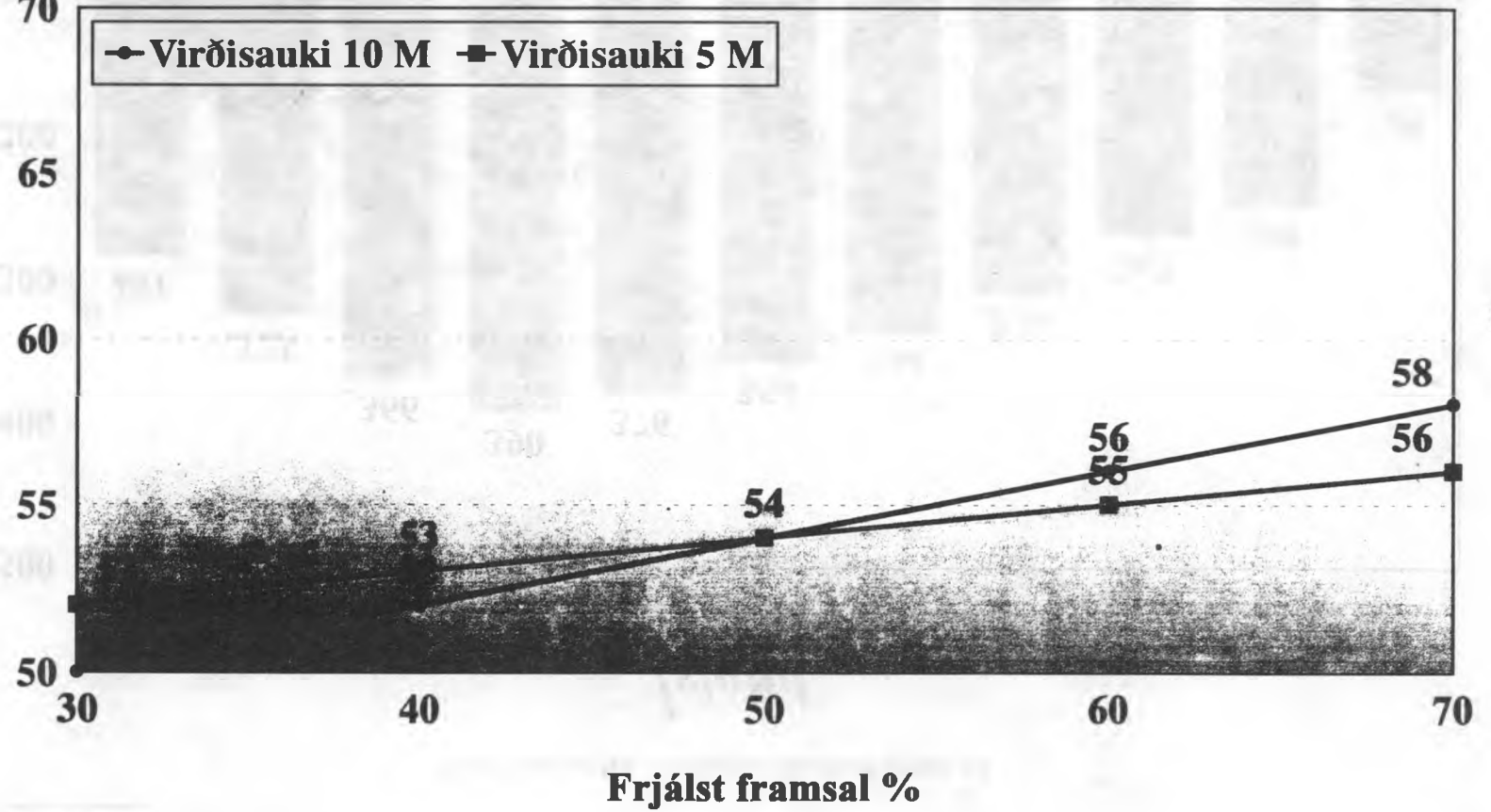
Upplýsingar frá Íslenskum sjávarafurðum hf.

Ísland
Þorskafli 1984 - 1993

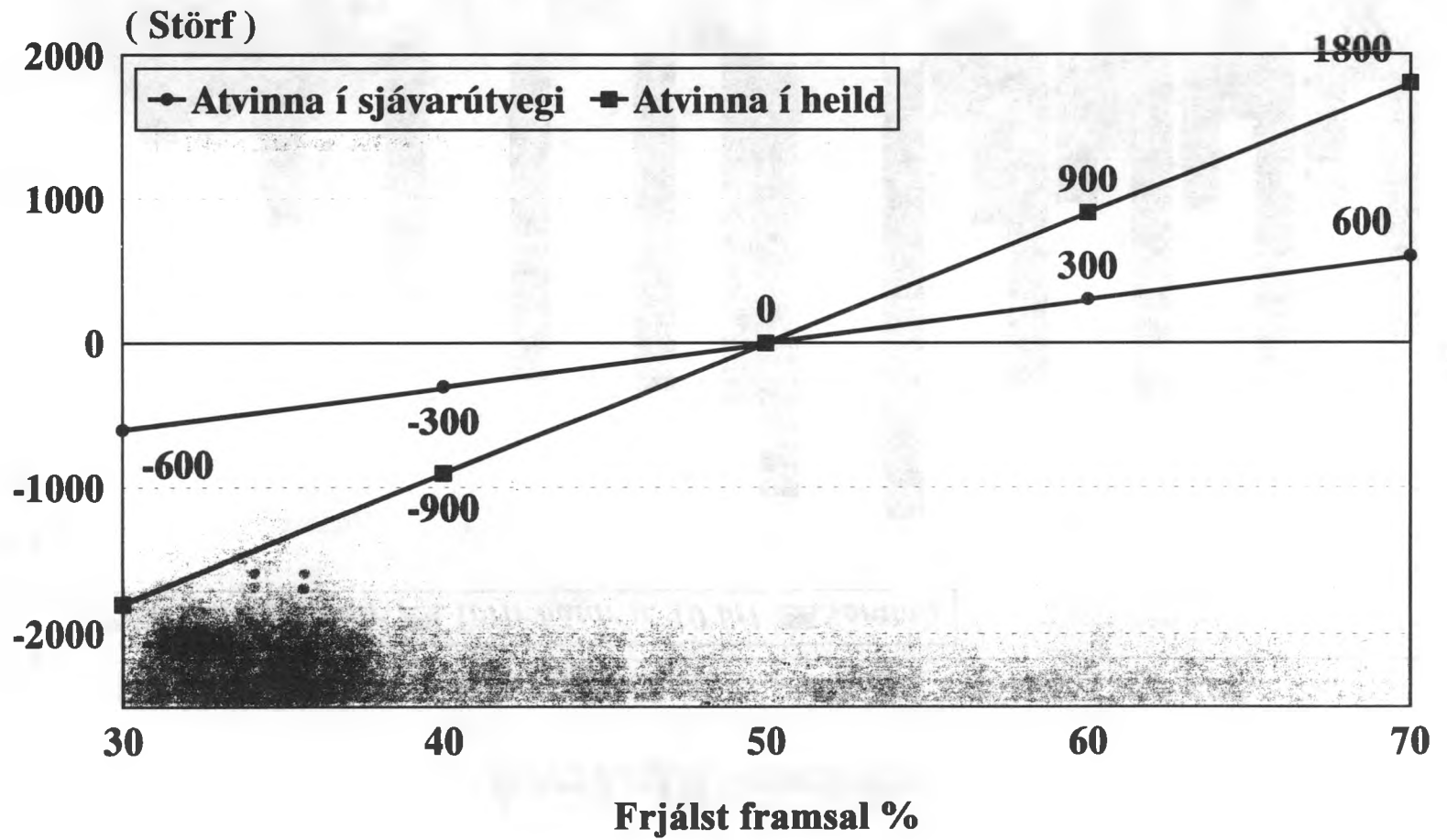

Hefting framsals *Framsals / virðisauki*

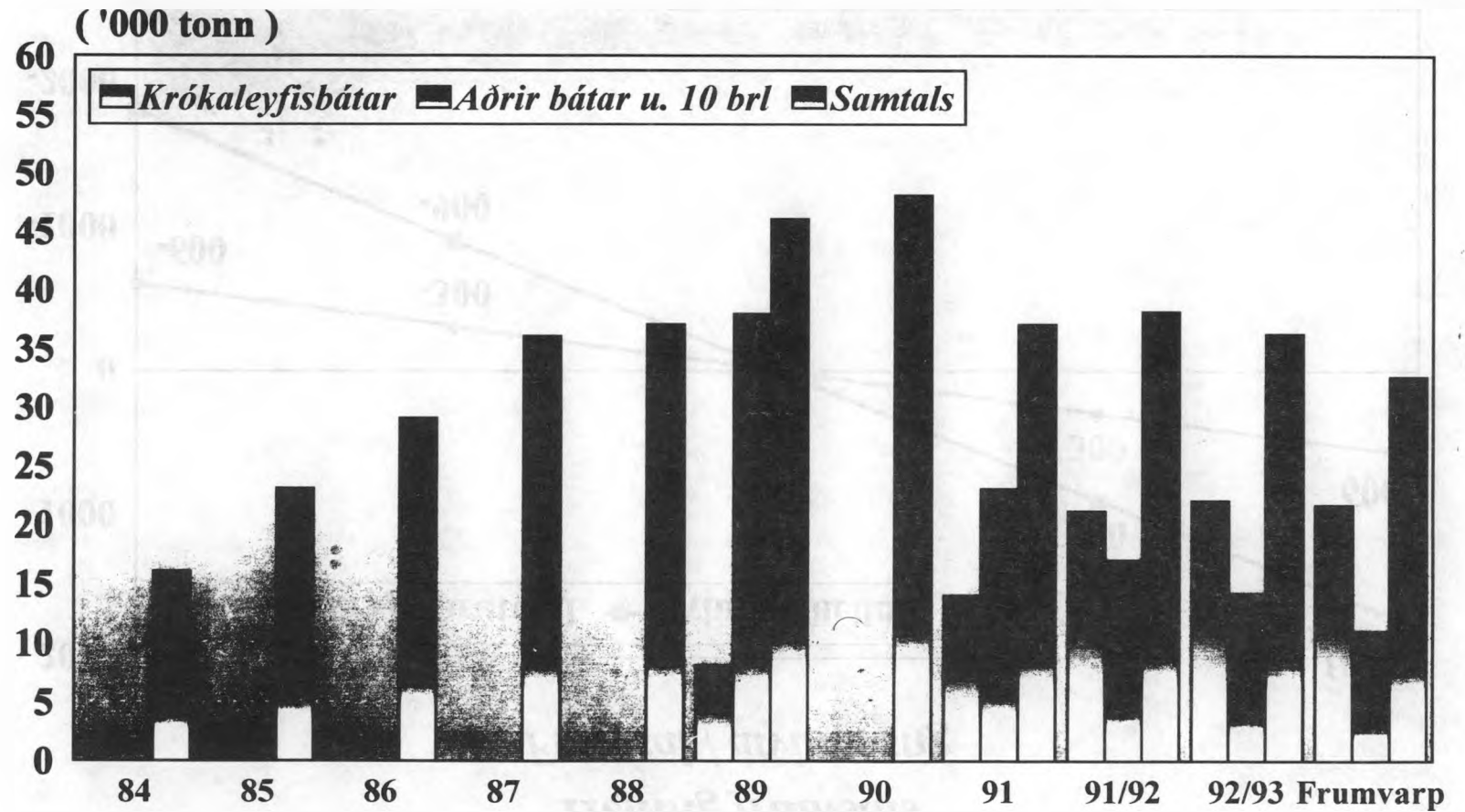
(Milljarðar kr.)

Hefting framsals Framsál / atvinnustig

Þorskafli smábáta

Aflahlutdeild smábáta í þorski

